

Zorg-en-welzijn-breed

Syllabus BB, KB en GL

centraal examen

2010

augustus 2008

© 2008 Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven vwo, havo, vmbo, Utrecht

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	4
1. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed BB	5
1a. Verdeling examinering CE/SE	5
1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	6
2. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed KB	12
2a. Verdeling examinering CE/SE	12
2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	13
3. Syllabus	20
• Zorg-en-welzijn-breed GL	20
• Verzorging GL	20
• Uiterlijke verzorging GL	20
3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL	20
3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	21

Inleiding

De minister heeft de examenprogramma's op hoofdlijnen vastgesteld. In het examenprogramma zijn de exameneenheden aangewezen waarover het centraal examen (CE) zich uitstrekt: het CE-deel van het examenprogramma. Het examenprogramma is op 1 augustus 2007 in werking getreden en geldt tot nader order.

De CEVO geeft in een syllabus, die in beginsel jaarlijks verschijnt, een toelichting op het CE-deel van het examenprogramma. Naast een beschrijving van de exameneisen voor een centraal examen, kan de syllabus verdere informatie over het centraal examen bevatten over een of meer van de volgende onderwerpen:

- toegestane hulpmiddelen,
- specificaties van examenstof,
- voorbeeldopgaven,
- bijzondere vormen van examinering (computerexamens),
- toelichting op de vraagstelling,
- begrippenlijsten,
- bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw,
- bekend veronderstelde onderdelen van exameneenheden die verplicht zijn op het schoolexamen.

Ten aanzien van de syllabus is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar zijn aard is de syllabus dus niet een volledig gesloten en afgebakende beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk, dat op een centraal examen (c.e.) ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen wel tot de c.e.-stof behoort. In het algemeen geldt:

- eindtermen die noodzakelijk zijn voor de aangewezen exameneenheden, en mogelijk in andere dan deze exameneenheden zijn verworven, kunnen deel uitmaken van de toetsing in de centrale examens,
- voor praktische eindtermen van deze syllabus geldt dat ook de onderliggende theorie geëxamineerd kan worden.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholers.

Deze syllabus geldt voor het examenjaar 2010. De CEVO verspreidt uitsluitend digitale versies van de syllabi 2010. Dit gebeurt via Examenblad.nl, de officiële website voor de examens in het voortgezet onderwijs.

In de syllabi 2010 zijn de wijzigingen ten opzichte van de vorige syllabus voor de examenjaren 2008 en 2009 duidelijk zichtbaar. De veranderingen zijn geel gemarkeerd.

Er zijn diverse vakken waarbij de syllabus 2010 geen veranderingen heeft ondergaan.

Een syllabus kan zo nodig ook tussentijds worden aangepast, bij voorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekend worden gemaakt. Kijkt u voor alle zekerheid jaarlijks in september in Examenblad.nl.

De CEVO stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in het rooster voor de centrale examens en in de Septembermededeling.

De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor zijn handreikingen door de SLO geproduceerd die in deze uitgave niet is opgenomen.

Voor opmerkingen over deze tekst houdt de CEVO zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@cevo.nl of aan CEVO, postbus 8128, 3503 RC Utrecht.

De voorzitter van de CEVO,
drs. H.W.Laan

1. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed BB

1a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Zorg-en-welzijn-breed BB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
ZW/K/1	Oriëntatie op de werkvelden	X		B	
ZW/K/2	Professionele vaardigheden	X	B	B	
ZW/K/3	Sociale en communicatieve vaardigheden	X		B	
ZW/K/4	Drama	X		B	
ZW/K/5	Grondhouding	X		B	
ZW/K/6	Informatie en communicatie technologie	X	B		B
ZW/K/7	Sociaal pedagogisch werk	X	B		B
ZW/K/8	Begeleiding van activiteiten	X		B	
ZW/K/9	Zorg en hulpverlening	X		B	
ZW/K/10	Persoonlijke verzorging	X	B		B
ZW/K/11	Assisteren en verzorgen	X	B		B
ZW/K/12	Haarverzorging	X		B	
ZW/K/13	Voedingsverzorging	X	B		B
ZW/K/14	Zorg voor huishouding	X	B		B
ZW/K/15	Facilitaire dienstverlening	X		B	

1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

ZW/K/2	Professionele vaardigheden De kandidaat kan 1 planmatig werken <ul style="list-style-type: none"> - voorbereiden<ul style="list-style-type: none"> . oriënteren, kiezen . strategie bepalen . plannen - uitvoeren - evalueren 2 reflecteren op het eigen handelen 3 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - werkplannen/werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - volgens tijdschema, handleiding, instructie werken - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren/opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 4 de Nederlandse taal functioneel gebruiken <ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 5 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken <ul style="list-style-type: none"> - rekenen met inhoudsmaten/gewichten - rekenen met verhoudingen 6 economisch bewust omgaan met materialen en middelen 7 de werkzaamheden op een veilige wijze uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning<ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - wettelijke eisen en voorschriften bij het omgaan met materialen en middelen noemen - de functie van de arbo-wet noemen - de juiste werkhouding demonstreren bij werkzaamheden<ul style="list-style-type: none"> . bij alle professionele handelingen in een goede lichaamshouding werken
---------------	--

	<p>8 milieubewust handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennis van milieukeurmerken en -logo's - aspecten met betrekking tot milieubewust handelen noemen - de invloed die productie in het algemeen op het milieu heeft <ul style="list-style-type: none"> . vervuiling lucht, bodem, water . uitputting grondstoffen . energie . afval . ruimte beslag <p>9 hygiënisch werken</p> <ul style="list-style-type: none"> - de noodzaak van hygiënisch werken uitleggen <p>10 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>11 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren <p>12 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes - informatie beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit <ul style="list-style-type: none"> . objectief . subjectief
--	---

ZW/K/6	<p>Informatie en communicatie technologie ¹</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken 2 werken met eenvoudige, voor het vakgebied relevante software 3 een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen 4 het doel van het opslaan van relevante cliëntgegevens noemen, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van cliënten 5 voor- en nadelen noemen van gegevensverwerking 6 aspecten van technologische vernieuwingen noemen en is zich bewust van veranderingen voor de beroepspraktijk <ul style="list-style-type: none"> - meer algemene recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op maatschappelijke ontwikkelingen - meer vakspecifiek recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op de organisatie van het dienstverleningsproces - verandering en verdwijning van beroepen - gevolgen in termen van permanente educatie 7 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken <ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - aspecten van geautomatiseerde gegevensverwerking noemen <ul style="list-style-type: none"> . het doel van het opslaan van relevante cliëntgegevens, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van cliënten . voor- en nadelen van gegevensverwerking
---------------	---

¹) Hierbij geldt de beperking dat de toetsing van ICT-toepassingen gerelateerd is aan de overige exameneenheden die centraal geëxamineerd worden.

ZW/K/7	<p>Sociaal pedagogisch werk</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen herkennen 2 de wederzijdse beïnvloeding van lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkelingen aangeven 3 de essentie van opvoedingsaspecten omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - structuur bieden - consequent zijn - belonen en straffen - meegaan in de ontwikkeling van het kind 4 verschillende houdingen ten aanzien van opvoeding omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 5 begrip tonen voor gevoelens en wensen van de zorgvrager rond zorgverlening 6 met eigen emoties en die van anderen omgaan 7 de betekenis van zelfzorg en zelfredzaamheid van de zorgvrager en ADL uitleggen 8 de invloed van samenlevingsvormen op de opvoeding noemen
ZW/K/10	<p>Persoonlijke verzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 zorg dragen voor een verzorgd uiterlijk <ul style="list-style-type: none"> - handen, nagels - haren - gezicht - adem - lichaamsgeur - kleding 2 bij zorgvragers² nagels voorbehandelen, lakken en nabehandelen 3 bij zorgvragers³ een gezichtsreiniging uitvoeren 4 bij zorgvragers⁴ een dagmake-up aanbrenge 5 bij cliënten nagels voorbehandelen, lakken en nabehandelen 6 bij cliënten een gezichtsreiniging uitvoeren 7 bij cliënten een dagmake-up aanbrenge <ul style="list-style-type: none"> - regels voor het aanbrenge van dagmake-up - het belang van een verantwoorde make-up uitleggen

² Het woord cliënten is vervangen door zorgvragers

³ Het woord cliënten is vervangen door zorgvragers

⁴ Het woord cliënten is vervangen door zorgvragers

	<p>8 de meest voorkomende instrumenten en producten bij hand/nagelverzorging, huidverzorging en make-up kennen en toepassen</p> <p>9 aspecten noemen die een rol spelen bij de beoordeling van het uiterlijk van iemand en kan omschrijven welke gevoelens, meningen en gedragingen hierbij een rol spelen</p> <p>10 de rol omschrijven die het uiterlijk speelt in de reclame en hier kritisch mee omgaan</p> <p>11 verschillende opvattingen ten aanzien van lichaamsverzorging en -hygiëne omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond <p>12 verschillen in de betekenis omschrijven die het uiterlijk heeft in verschillende culturen</p> <p>13 kan functie en bouw van de huid en nagel benoemen</p>
ZW/K/11	<p>Assisteren en verzorgen</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 eenvoudige verzorgende werkzaamheden bij een cliënt uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - wassen - haren kammen - haren wassen - aan- en uitkleden <p>2 assisteren bij til- en verplaatsingstechnieken</p> <ul style="list-style-type: none"> - wandelen - in en uit een stoel helpen - rechtop zetten in bed en stoel <p>3 zorgdragen voor de ziekenkamer</p> <ul style="list-style-type: none"> - inrichting - hulpmiddelen - sfeer - onderhoud - bed rechtekken - bed verschonen <p>4 enkele eenvoudige EHBO-basistechnieken toepassen</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabiele zijligging - stelpen van bloedingen - eenvoudige verbandtechnieken - hulp bij verbrandingen - hulp bij verslikken
ZW/K/13	<p>Voedingsverzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 hulpmiddelen hanteren om tot een verantwoorde voeding te komen</p> <p>2 voedings- en genotmiddelen beoordelen en gebruiken bij de bereiding van gerechten en maaltijden</p>

	<p>3 de betekenis van voeding omschrijven</p> <p>4 kenmerken van een verantwoord voedingsgedrag noemen rekening houdend met leeftijd en gezondheid</p> <p>5 voorbeelden geven waaruit blijkt dat er een relatie bestaat tussen welvaart, voedingsgedrag en gezondheid</p> <p>6 voedingsstoffen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - belang - behoud tijdens bewaren en bereiden - aangeven waarin ze voorkomen <p>7 omschrijven hoe het bederf van voedingsmiddelen tegengegaan of voorkomen kan worden</p> <p>8 de basisprincipes van vegetarisme en multiculturele voedingsgewoonten benoemen</p>
ZW/K/14	<p>Zorg voor huishouding</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 werkzaamheden plannen</p> <p>2 basisvaardigheden toepassen die noodzakelijk zijn voor de bereiding van eenvoudige maaltijden en tussengerechten</p> <p>3 materialen en apparatuur hanteren bij de bereiding van gerechten in de privé-huishouding</p> <p>4 schoonmaakmiddelen en -apparatuur kiezen en gebruiken</p> <p>5 schoonmaakwerkzaamheden verrichten</p> <p>6 schoonmaakapparatuur reinigen en opruimen</p> <p>7 de zin en noodzaak van schoonmaak en onderhoud omschrijven</p> <p>8 wasbehandeling uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderhoudsvorschriften lezen en interpreteren - was sorteren - wasmiddel kiezen en gebruiken - apparatuur voor wasbehandeling bedienen - strijk- en opmaakmethoden toepassen

2. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed KB

2a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Zorg-en-welzijn-breed KB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		K	CE	moet op SE	mag op SE
ZW/K/1	Oriëntatie op de werkvelden	X		K	
ZW/K/2	Professionele vaardigheden	X	K	K	
ZW/K/3	Sociale en communicatieve vaardigheden	X		K	
ZW/K/4	Drama	X		K	
ZW/K/5	Grondhouding	X		K	
ZW/K/6	Informatie en communicatie technologie	X	K		K
ZW/K/7	Sociaal pedagogisch werk	X	K		K
ZW/K/8	Begeleiding van activiteiten	X		K	
ZW/K/9	Zorg en hulpverlening	X		K	
ZW/K/10	Persoonlijke verzorging	X	K		K
ZW/K/11	Assisteren en verzorgen	X	K		K
ZW/K/12	Haarverzorging	X		K	
ZW/K/13	Voedingsverzorging	X	K		K
ZW/K/14	Zorg voor huishouding	X	K		K
ZW/K/15	Facilitaire dienstverlening	X		K	
ZW/V/1	Integratieve opdracht	X	K		K

2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

ZW/K/2	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 planmatig werken<ul style="list-style-type: none"> - voorbereiden<ul style="list-style-type: none"> . oriënteren, kiezen . strategie bepalen . plannen - uitvoeren - evalueren 2 reflecteren op het eigen handelen 3 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - werkplannen/werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - volgens tijdschema, handleiding, instructie werken - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren/opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 4 de Nederlandse taal functioneel gebruiken<ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 5 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken<ul style="list-style-type: none"> - rekenen met inhoudsmaten/gewichten - rekenen met verhoudingen 6 economisch bewust omgaan met materialen en middelen 7 de werkzaamheden op een veilige wijze uitvoeren<ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning<ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - wettelijke eisen en voorschriften bij het omgaan met materialen en middelen noemen - de functie van de arbo-wet noemen
---------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - de juiste werkhouding demonstreren bij werkzaamheden <ul style="list-style-type: none"> . bij alle professionele handelingen in een goede lichaamshouding werken
8	<p>milieubewust handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennis van milieukeurmerken en -logo's - aspecten met betrekking tot milieubewust handelen noemen - de invloed die productie in het algemeen op het milieu heeft <ul style="list-style-type: none"> . vervuiling lucht, bodem, water . uitputting grondstoffen . energie . afval . ruimte beslag
9	<p>hygiënisch werken</p> <ul style="list-style-type: none"> - de noodzaak van hygiënisch werken uitleggen
10	<p>zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie
11	<p>samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren
12	<p>omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes - informatie beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit <ul style="list-style-type: none"> . objectief . subjectief

ZW/K/6	<p>Informatie en communicatie technologie⁵</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken 2 werken met eenvoudige, voor het vakgebied relevante software 3 een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen 4 het doel van het opslaan van relevante cliëntgegevens noemen, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van cliënten 5 voor- en nadelen noemen van gegevensverwerking 6 aspecten van technologische vernieuwingen noemen en is zich bewust van veranderingen voor de beroepspraktijk <ul style="list-style-type: none"> - meer algemene recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op maatschappelijke ontwikkelingen - meer vakspecifiek recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op de organisatie van het dienstverleningsproces - verandering en verdwijning van beroepen - gevolgen in termen van permanente educatie 7 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken <ul style="list-style-type: none"> . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek - aspecten van geautomatiseerde gegevensverwerking noemen <ul style="list-style-type: none"> . het doel van het opslaan van relevante cliëntgegevens, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van cliënten . voor- en nadelen van gegevensverwerking
---------------	--

⁵) Hierbij geldt de beperking dat de toetsing van ICT-toepassingen gerelateerd is aan de overige exameneenheden die centraal geëxamineerd worden.

ZW/K/7	<p>Sociaal pedagogisch werk</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen herkennen 2 de wederzijdse beïnvloeding van lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkelingen aangeven 3 de essentie van opvoedingsaspecten omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - structuur bieden - consequent zijn - belonen en straffen - meegaan in de ontwikkeling van het kind 4 verschillende houdingen ten aanzien van opvoeding omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 5 begrip tonen voor gevoelens en wensen van de zorgvrager rond zorgverlening 6 met eigen emoties en die van anderen omgaan 7 de betekenis van zelfzorg en zelfredzaamheid van de zorgvrager en ADL uitleggen 8 de invloed van samenlevingsvormen op de opvoeding noemen 9 aan de hand van een gerichte opdracht een lid van de doelgroep observeren en daarover zakelijk rapporteren
ZW/K/10	<p>Persoonlijke verzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 zorg dragen voor een verzorgd uiterlijk <ul style="list-style-type: none"> - handen, nagels - haren - gezicht - adem - lichaamsgeur - kleding 2 bij zorgvragers⁶ nagels voorbehandelen, lakken en nabehandelen 3 bij zorgvragers⁷ een gezichtsreiniging uitvoeren 4 bij zorgvragers⁸ een dagmake-up aanbrengen <ul style="list-style-type: none"> - regels voor het aanbrengen van dagmake-up - het belang van een verantwoorde make-up uitleggen 5 de meest voorkomende instrumenten en producten bij hand/nagelverzorging, huidverzorging en make-up kennen en toepassen

⁶ Het woord cliënten is vervangen door zorgvragers

⁷ Het woord cliënten is vervangen door zorgvragers

⁸ Het woord cliënten is vervangen door zorgvragers

	<p>6 aspecten noemen die een rol spelen bij de beoordeling van het uiterlijk van iemand en kan omschrijven welke gevoelens, meningen en gedragingen hierbij een rol spelen</p> <p>7 de rol omschrijven die het uiterlijk speelt in de reclame en hier kritisch mee omgaan</p> <p>8 verschillende opvattingen ten aanzien van lichaamsverzorging en -hygiëne omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond <p>9 verschillen in de betekenis omschrijven die het uiterlijk heeft in verschillende culturen</p> <p>10 kan functie en bouw van de huid en nagel benoemen</p>
ZW/K/11	<p>Assisteren en verzorgen</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 eenvoudige verzorgende werkzaamheden bij een cliënt uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - wassen - haren kammen - haren wassen - aan- en uitkleden <p>2 assisteren bij til- en verplaatsingstechnieken</p> <ul style="list-style-type: none"> - wandelen - in en uit een stoel helpen - rechtop zetten in bed en stoel <p>3 zorgdragen voor de ziekenkamer</p> <ul style="list-style-type: none"> - inrichting - hulpmiddelen - sfeer - onderhoud - bed rechtekken - bed verschoneren <p>4 enkele eenvoudige EHBO-basistechnieken toepassen</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabiele zijligging - stelpen van bloedingen - eenvoudige verbandtechnieken - hulp bij verbrandingen - hulp bij verslikken
ZW/K/13	<p>Voedingsverzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 hulpmiddelen hanteren om tot een verantwoorde voeding te komen</p> <p>2 voedings- en genotmiddelen beoordelen en gebruiken bij de bereiding van gerechten en maaltijden</p> <p>3 de betekenis van voeding omschrijven</p>

	<p>4 kenmerken van een verantwoord voedingsgedrag noemen rekening houdend met leeftijd en gezondheid</p> <p>5 voorbeelden geven waaruit blijkt dat er een relatie bestaat tussen welvaart, voedingsgedrag en gezondheid</p> <p>6 voedingsstoffen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - belang - behoud tijdens bewaren en bereiden - aangeven waarin ze voorkomen <p>7 omschrijven hoe het bederf van voedingsmiddelen tegengegaan of voorkomen kan worden</p> <p>8 de basisprincipes van vegetarisme en multiculturele voedingsgewoonten benoemen</p>
ZW/K/14	<p>Zorg voor huishouding</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 werkzaamheden plannen</p> <p>2 basisvaardigheden toepassen die noodzakelijk zijn voor de bereiding van eenvoudige maaltijden en tussengerechten</p> <p>3 materialen en apparatuur hanteren bij de bereiding van gerechten in de privé-huishouding</p> <p>4 schoonmaakmiddelen en -apparatuur kiezen en gebruiken</p> <p>5 schoonmaakwerkzaamheden verrichten</p> <p>6 schoonmaakapparatuur reinigen en opruimen</p> <p>7 de zin en noodzaak van schoonmaak en onderhoud omschrijven</p> <p>8 wasbehandeling uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - onderhoudsvoorschriften lezen en interpreteren - was sorteren - wasmiddel kiezen en gebruiken - apparatuur voor wasbehandeling bedienen - strijk- en opmaakmethoden toepassen

ZW/V/1	<p>Integratieve opdracht</p> <p>De kandidaat kan een praktische opdracht uitvoeren die betrekking heeft op één derde deel van de eindtermen van het kerndeel.</p> <p>In dat verband kan de kandidaat</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 in de voorbereidingsfase: <ul style="list-style-type: none"> - een uitgewerkte opzet maken voor de praktische opdracht - een haalbare activiteiten- en tijdsplanning maken 2 in de fase van de uitvoering: <ul style="list-style-type: none"> - relevante informatie verzamelen - de verzamelde informatie verwerken, analyseren en interpreteren - de verzamelde informatie beknopt en helder weergeven 3 in de fase van de afsluiting: <ul style="list-style-type: none"> - het resultaat van de opdracht op samenhangende wijze schriftelijk weergeven met behulp van een tekstverwerkings-programma conform de eisen aan lay-out, indeling en opmaak - het resultaat van de opdracht mondeling presenteren met behulp van media en presentatievaardigheden - demonstreren dat de vaktechnische vaardigheden worden beheerst die voorkomen in de eindtermen van het kerndeel waarop de opdracht betrekking heeft - eigen opvattingen beargumenteren 4 in de fase van de evaluatie: <ul style="list-style-type: none"> - het uitvoeringsproces en het resultaat van de opdracht evalueren aan de hand van vooraf gegeven criteria. <p>De kandidaat kan verantwoording afleggen voor de wijze waarop het resultaat van de opdracht tot stand is gekomen, aan de hand van een</p> <ul style="list-style-type: none"> - plan van aanpak of - logboek of - procesevaluatie
---------------	--

3. Syllabus

- **Zorg-en-welzijn-breed GL**
- **Verzorging GL**
- **Uiterlijke verzorging GL**

3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL

Tabel:

Verdeling van de examenstof over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		G	CE	moet op SE	mag op SE
CE-deel Zorg-en-welzijn-breed GL, Verzorging GL en Uiterlijke verzorging GL					
ZWG/K/2	Professionele vaardigheden	X	G	G	
ZWG/K/6	Informatie en communicatie technologie	X	G		G
ZWG/K/7	Sociaal pedagogisch werk	X	G		G
ZWG/K/10	Persoonlijke verzorging	X	G		G
ZWG/K/11	Assisteren en verzorgen	X	G		G
SE-deel Zorg-en-welzijn-breed GL					
ZW/K/1	Oriëntatie op de werkvelden	X		G	
ZWG/K/2	Professionele vaardigheden	X		G	
ZW/K/3	Sociale en communicatieve vaardigheden	X		G	
ZW/K/4	Drama	X		G	
ZW/K/5	Grondhouding	X		G	
ZW/K/9	Zorg en hulpverlening	X		G	
ZW/K/15	Facilitaire dienstverlening	X		G	

3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

ZWG/K/2	Professionele vaardigheden De kandidaat kan 1 planmatig werken <ul style="list-style-type: none"> - voorbereiden<ul style="list-style-type: none"> . oriënteren, kiezen . strategie bepalen . plannen - uitvoeren - evalueren 2 reflecteren op het eigen handelen 3 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - werkplannen/werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - volgens tijdschema, handleiding, instructie werken - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren/opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 4 de Nederlandse taal functioneel gebruiken <ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 5 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken <ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken 6 economisch bewust omgaan met materialen en middelen 7 de werkzaamheden op een veilige wijze uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning<ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - wettelijke eisen en voorschriften bij het omgaan met materialen en middelen noemen - de functie van de arbo-wet noemen
----------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - de juiste werkhouding demonstreren bij werkzaamheden <ul style="list-style-type: none"> . bij alle professionele handelingen in een goede lichaamshouding werken
8	<p>milieubewust handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennis van milieukeurmerken en -logo's - aspecten met betrekking tot milieubewust handelen noemen - de invloed die productie in het algemeen op het milieu heeft <ul style="list-style-type: none"> . vervuiling lucht, bodem, water . uitputting grondstoffen . energie . afval . ruimte beslag
9	<p>hygiënisch werken</p> <ul style="list-style-type: none"> - de noodzaak van hygiënisch werken uitleggen
10	<p>zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie
11	<p>samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren
12	<p>omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes - informatie beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit <ul style="list-style-type: none"> . objectief . subjectief

ZWG/K/6	<p>Informatie en communicatie technologie ¹⁾</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken 2 werken met eenvoudige, voor het vakgebied relevante software 3 een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen 4 het doel van het opslaan van relevante cliëntgegevens noemen, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van cliënten 5 voor- en nadelen noemen van gegevensverwerking 6 aspecten van technologische vernieuwingen noemen en is zich bewust van veranderingen voor de beroepspraktijk <ul style="list-style-type: none"> - meer algemene recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op maatschappelijke ontwikkelingen - meer vakspecifiek recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op de organisatie van het dienstverleningsproces - verandering en verdwijning van beroepen - gevolgen in termen van permanente educatie
----------------	--

¹⁾Hierbij geldt de beperking dat de toetsing van ICT-toepassingen gerelateerd is aan de overige exameneenheden die centraal geëxamineerd worden.

ZWG/K/7	<p>Sociaal pedagogisch werk</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen herkennen en omschrijven 2 de wederzijdse beïnvloeding van lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkelingen aangeven 3 de essentie van opvoedingsaspecten omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - structuur bieden - consequent zijn - belonen en straffen - meegaan in de ontwikkeling van het kind 4 verschillende houdingen ten aanzien van opvoeding omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 5 begrip tonen voor gevoelens en wensen van de zorgvrager rond zorgverlening 6 met eigen emoties en die van anderen omgaan 7 de betekenis van zelfzorg en zelfredzaamheid van de zorgvrager en ADL uitleggen 8 de invloed van samenlevingsvormen op de opvoeding noemen 9 aan de hand van een gerichte opdracht een lid van de doelgroep observeren en daarover zakelijk rapporteren
----------------	---

ZWG/K/10	<p>Persoonlijke verzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 zorgdragen voor een verzorgd uiterlijk <ul style="list-style-type: none"> - handen, nagels - haren - gezicht - adem - geur - kleding 2 de meest voorkomende instrumenten en producten ten behoeve van de algemene lichaamsverzorging en -hygiëne bij hand/ nagelverzorging, huidverzorging en gezichtsverzorging⁹ benoemen en toepassen 3 aspecten noemen die een rol spelen bij de beoordeling van het uiterlijk van iemand en kan omschrijven welke gevoelens, meningen en gedragingen hierbij een rol spelen 4 de rol omschrijven die het uiterlijk speelt in de reclame en hier kritisch mee omgaan 5 verschillende opvattingen ten aanzien van lichaamsverzorging en -hygiëne omschrijven vanuit levensovertuiging vanuit culturele achtergrond 6 verschillen in de betekenis omschrijven die het uiterlijk heeft in verschillende culturen 7 kan functie en bouw van de huid en de nagel benoemen in relatie tot het verzorgen hiervan
-----------------	---

⁹ Het woord make-up is vervangen door gezichtsverzorging

ZWG/K/11	<p>Assisteren en verzorgen</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 eenvoudige verzorgende werkzaamheden bij een cliënt uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - wassen - haren kammen - haren wassen - aan- en uitkleden <p>2 assisteren bij til- en verplaatsingstechnieken</p> <ul style="list-style-type: none"> - wandelen - in en uit een stoel helpen - rechtop zetten in bed en stoel <p>3 zorgdragen voor de ziekenkamer</p> <ul style="list-style-type: none"> - inrichting - hulpmiddelen - sfeer - onderhoud - bed rechtekken - bed verschonon <p>4 enkele eenvoudige EHBO-basistechnieken toepassen</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabiele zijligging - stelpen van bloedingen - eenvoudige verbandtechnieken - hulp bij verbrandingen - hulp bij verslikken
-----------------	---